

dar pa MARCHESETTI (1896-1897: 161) nahajališča iz okolice Trsta, izvzemši tisto pri Grljanu, ki je bilo uničeno z gradnjo gradu Miramar še v 2. polovici 19. stoletja, in nahajališče pri Valdoltri v Slovenski Istri, smatra za »dovršeno podivjana«. POLDINI (1991:259 in 807) pripisuje pojavljanje judeževca v Furlaniji-Juljski Benečiji gojitvi in podivjanju, kar ilustrirata npr. Zirnichovi nahajališči (MEZZENA 1986: 294-295) iz Furlanije in Solkana.

Nahajališče pri Sočergi bolj podrobno opisuje T. WRABER (1990:178). Meni, da se samoniklost judeževca na njem ne da niti dokazati niti zanikati. Isto velja za nahajališče v dolini Dragonje, kjer raste približno deset (3)5 do 10 m visokih primerkov. Večinoma se vključujejo v zunanji rob obrečne vegetacije logov s črnim topolom, deloma pa rastejo tudi v živi meji ob njivah ali kar ob poti. Drevesno-grmovne vrste, ki jih najdemo skupaj z judeževcem v obrežnem gozdu in grmovju, so ekološko izredno raznovrstne: *Acer campestre*, *Carpinus orientalis*, *Cornus sanguinea*, *Coronilla emerus* subsp. *emeroides*, *Corylus avellana*, *Cotinus coggygria*, *Crataegus monogyna*, *Frangula alnus*, *Fraxinus ornus*, *Juniperus communis*, *Ligustrum vulgare*, *Ostrya carpinifolia*, *Pinus sylvestris*, *Pyrus spec.*, *Quercus pubescens*, *Salix eleagnos*, *S. purpurea* in *Spartium junceum*. Takšna floristična sestava pomeni prehod med rastlinstvom, ki v dolini Dragonje uspeva v njenem spodnjem, ilovnatem delu, in tistim, ki se uveljavlja na višjem, bolj prodnatem delu (T. WRABER 1997: 54-55).

Dragonjsko nahajališče je navedeno kot v Sloveniji drugo (verjetno samoniklo, ker o nahajališču iz Valdoltre nimamo nobenih podatkov oz. ga že njegov avtor ima za »dovršeno podivjano« (MARCHESETTI 1896-1897: 161).

Literatura:

- MARCHESETTI, C., 1896-1897: La flora di Trieste e de'suoi dintorni. Trieste.
 MEZZENA, R., 1986: L'erbario di Carlo Zirnich (Ziri). Att. Mus. Civ. Stor. nat., Trieste 38 (1): 1-529.
 POLDINI, L., 1991: Atlante corologico delle piante vascolari nel Friuli-Venezia Giulia.
 POSPICIAL, E., 1898: Flora des Oesterreichischen Küstenlandes 2 (1).
 WRABER, T., 1990: Sto znamenitih rastlin na Slovenskem. Ljubljana.
 WRABER, T., 1997: Rastlinski svet Dragonje v naravovarstvenem pogledu. Varstvo narave 19: 49-58.

Pina PIŠTAN in Tone WRABER

37. *Cirsium* x *muellneri* G. Beck (*C. pannonicum* /L. fil./ Link x *C. oleraceum* /L./ Scop.)

Prva najdba v Sloveniji; seznam križancev rodu *Cirsium* v Sloveniji.
 First record in Slovenia; list of *Cirsium*-hybrids in Slovenia.

0051/3 Slovenija: Zaplana, Jezerce, in pratis fruticosis, in vicinitate parentium (*C. pannonicum* frequens, *C. oleraceum* rarum). Solo siliceo. 500 m s. m. 24. 7. 1996. Leg. T. Wraber & B. Rozman, det. T. Wraber, LJU 127609. (corolla alba vel pallide rubella)

Križanci med vrstami osatov so dokaj pogostni, tako da je bilo doslej opisanih že mnogo kombinacij, kljub temu pa v naravi nanje ne naletimo prav mnogokrat. V flori Slovenije sta

bila na več nahajališčih opažena predvsem križanca *Cirsium x linkianum* Löhr (*C. erisithales x C. pannonicum*) in *C. x freyerianum* Koch (*C. acaule x C. pannonicum*); tega je A. Paulin leta 1904 izdal v herbarijski zbirki Flora exsiccata Carniolica (štev. 559), kratek sestavek pa mu je namenil T. WRABER (1966: 262-263). Oba - in le ta dva - križanca posebej omenjata tudi POSPICHAL (1899: 907, 909) in ZIRNICH ap. MEZZENA (1986: 79-80). Klasično nahajališče v Sloveniji (Vodnikova koča pod Triglavom) ima križanec *C. x nevoleanum* (= *C. carniolicum x C. spinosissimum*) (HAYEK 1913 a: (72)), najbolj verjetno pa tudi *C. x scopolii* Khek (= *C. waldsteinii x C. erisithales*) (Snežniška planota, KHEK 1908: 34). Križance osatov v Sloveniji omenjajo še FLEISCHMANN (1844: 156-157), (REICHARDT 1860: 734), MURR (1892: 133), HAYEK (1913: 596-631), FRITSCH (1906: 404-410), FRITSCH (1930: 81), MAYER (1952: 73), PREKORŠEK (1964: 8, 1965: 145) in PREKORŠEK ap. T. WRABER (1969: 115).

Križanci osatov, doslej ugotovljeni na ozemlju Slovenije:

? *Cirsium x affine* Tausch (*C. heterophyllum x C. oleraceum*): HAYEK 1913: 619-620.

Ustrezno domnevi (HAYEK 1913: 608), da gre pri navedbi vrste *C. canum* na Pohorju in njenega križanca z vrsto *C. oleraceum* (MURMANN 1876: 106-107) v resnici za *C. heterophyllum*.

- C. x benacense* Treuinfels (*C. carniolicum x C. erisithales*): MARTINČIČ, LJU.
- C. x bipontinum* Schultz Bip. (*C. lanceolatum x C. oleraceum*): FRITSCH 1906: 407, HAYEK 1913: 600-601.
- C. x candolleianum* Naegeli (*C. erisithales x C. oleraceum*): HAYEK 1913: 622-623, DOLŠAK, LJU.
- C. x erucagineum* DC. (*C. oleraceum x C. rivulare*): MURR 1892: 133, HAYEK 1913: 623-624, DOLŠAK, LJU.
- C. x flavescens* Koch (*C. erisithales x C. spinosissimum*): HAYEK 1913: 627-628, T. WRABER, LJU.
- C. x freyerianum* Koch (*C. acaule x C. pannonicum*): FLEISCHMANN 1844: 156, POSPICHAL 1899: 909, PAULIN 1904: 282, T. WRABER 1966: 262-263, ZIRNICH ap. MEZZENA 1986: 79), JUSTIN, LJU, MARTINČIČ, LJU, MULLEY, Fl. exs. Carn. 559, LJU.
- C. x hybridum* Koch (*C. oleraceum x C. palustre*): HAYEK 1913: 618-619.
- C. x linkianum* Löhr (*C. erisithales x C. pannonicum*): POSPICHAL 1899: 907-908, FRITSCH 1906: 405, HAYEK 1913: 607, ZIRNICH ap. MEZZENA 1986: 80, DOLŠAK, LJU, FILIPIČ, LJU, JUSTIN, LJU, JUVAN, LJU, MARTINČIČ, LJU, M. WRABER, LJU, T. WRABER, LJU.
- C. x muellneri* G. Beck (*C. oleraceum x C. pannonicum*): T. WRABER, hoc loco.
- C. x nevoleanum* Hayek (*C. carniolicum x C. spinosissimum*): HAYEK 1913 a: (72), DOLŠAK, LJU, JUSTIN, LJU.
- C. x ochroleucum* All. (*C. erisithales x C. palustre*): FLEISCHMANN 1844: 157 (recte?), REICHARDT 1860: 734, HAYEK 1913: 603-604, FRITSCH 1930: 81, MARTINČIČ, LJU.
- C. x praealpinum* G. Beck (*C. erisithales x C. rivulare*): ZALOKAR, LJU.
- C. x richenbachianum* Löhr (*C. arvense x C. oleraceum*): HAYEK 1913: 624-625, JUSTIN, LJU.
- C. x scopolii* Khek (*C. erisithales x C. waldsteinii*): KHEK 1908: 34, MAYER 1952: 73, PREKORŠEK 1964: 8, 1965: 145, PREKORŠEK ap. T. WRABER 1967: 115, JUSTIN, LJU, PREKORŠEK, LJU, TOMAŽIČ, LJU, T. WRABER, LJU.

Ta križanec je na Notranjskem Snežniku 13. 7. 1845 prvi nabral Tommasini (bolj verjetno pa eden njegovih zbiralcev, primerjaj A. GINZBERGER 1909, Österr. bot. Zeitschr. 59: 475), prvo pisno poročilo o njem pa je iz leta 1856 (oboje citirano po KHEKU 1908: 34-35). Prvo binarno poimenovanje *C. x scopolii* Schultz Bip. ex Nyman (1876) je nomen nudum, kar velja tudi za ime *C. x scopolianum* Schultz Bip. ex Focke (1881), tako da je prvo ime, ki je v skladu z nomenklaturnimi pravili, šele Khekovo iz leta 1908. Kolikor vemo, križanec doslej še ni bil tipificiran (KHEK l. c. ob opisu navaja tako primerke iz avstrijske Štajerske kot tudi s Snežnika!), bilo pa bi prav, če bi se to zgodilo na podlagi primerkov s Snežniške planote. Da se križanec imenuje po Scopoliju, ima svoj vzrok najbrž v dejstvu, da je prav Scopoli prvi določil še danes veljavni taksonomski položaj za precej vrst osatov.

V Sloveniji sicer navedeni križanec, a je podatek napačen:

C. x stiriacum Fritsch (*C. rivulare* x *C. waldsteinii*): FRITSCH 1906: 409, HAYEK 1929: 913.

FRITSCH (l. c.) je križanec opisal iz doline reke Lassnitz pri Deutsch-Landsbergu (Štajerska), kjer ga je našel leta 1903, in obenem omenil, da ga je pred njim našel Tommasini leta 1841 (vendar primerjaj s povedanim pri *C. x scopolii*) na "gori Trstenik blizu Kranjskega Snežnika", kar je očitno prebral v citiranem delu Reichenb. fil., Icon. fl. Germ. XV, p. 78, tab. 131 et 158 (1853). Prav ta citat pa je gotovo vzrok, da ga HEGI (1928: 913) navaja tudi za Kranjsko. Ker pa je Trstenik - travnik (960 m) oz. nad njim dvigujoča se vzpetina (1240 m) jugovzhodno od Gomanc, kjer so nekoč mnogo hodili na "Kranjski" Snežnik - na ozemlju Hrvaške (Gorski Kotar), je treba ugotoviti, da *C. x stiriacum* v Sloveniji doslej še ni bil najden.

Literatura:

- FLEISCHMANN, A., 1844: Uebersicht der Flora Krain's. Ann. Landwirtschaft-Ges. Krain 6 (1843): 105-246.
- FRITSCH, K., 1906: Über die in Steiermark vorkommenden Arten und Hybriden der Gattung *Cirsium*. Mitt. Naturwiss. Ver. f. Steiermark 43: 404-410.
- FRITSCH, K., 1930: Neunter Beitrag zur Flora von Steiermark. Mitt. Naturwiss. Ver. Steierm. 67: 53-89.
- HAYEK, A., 1913: Flora von Steiermark 2(1): 596-631.
- HAYEK, A., 1913 a: Zwei interessante Cirsien-Bastarde. Verh. Zool.-bot. Ges. Wien 63: (72)-(74).
- KHEK, E., 1908: Seltene Cirsienbastarde aus Steiermark. Allg. Bot. Zeitschr. 14: 33-36.
- HEGI, G., 1928: Illustr. Fl. Mittel-Europa 6(2): 913.
- MAYER, E., 1952: Prispevki k flori slovenskega ozemlja III. Biol. vestn. 1: 66-79.
- MEZZENA, R., 1986: L'erbario di Carlo Zirnich (Ziri). Atti Mus. civ. Stor. nat., Trieste 38: 1-519.
- MURMANN, O. A., 1876: Beiträge zur Pflanzengeographie der Steiermark mit besonderer Berücksichtigung der Glumaceen. Wilhelm Braumüller, Wien, [I]-IV + 1-224.
- POSPICHAL, E., 1899: Flora des Oesterreichischen Küstenlandes 2: 903-913.
- PREKORŠEK, B., 1964: Botanične in druge zanimivosti iz doline Reke pod Storžičem. Proteus 27: 7-9.
- PREKORŠEK, B., 1965: Kriška gora odkriva svoje zanimivosti. Proteus 27: 143-147.
- REICHARDT, W., 1860: Die Flora des Bades Neuhaus nächst Cilli, eine pflanzengeographische Skizze. Verh. zool.-bot. Ges. Wien 10: 713-742.
- WRABER, T., 1966: Freyerjev osat. Proteus 28: 262-263.
- WRABER, T., 1967: Floristika v Sloveniji. Biol. vestn. 15: 111-126.